

Предлагаме ви помагало, с което ще можете да работите върху подготовката на своите третокласници за националното външно оценяване в края на 4. клас, да ги запознаете с изпитния формат и да ги поставите в изпитни условия.

Помагалото съдържа 10 теста, разработени в два варианта.

Те са прекрасна възможност да проследите и документирате постиженията на класа си, като станат част от портфолиото на всеки ученик.

Всеки тест е изготвен по новия формат за НВО след 4. клас по БЕЛ. Текстовете за разбиране са разнообразни по жанр, стил и форма, имат за цел да подпомогнат подготовката на учениците на един по-ранен етап от обучението им. В някои тестове са включени допълнителни текстове и таблици към основния текст. Броят на въпросите в тестовете варира, защото са с различна степен на трудност.

Класът може да се раздели на групи, като всяка работи по единия вариант в часа по български език, а изпълни другия в часовете по самоподготовка. Предложили сме верните отговори, за да може да се прави самопроверка.

Знаем колко трудно е оценяването на диктовката. Предлагаме ви примерни текстове, без да ви задължаваме да работите с тях. Всеки учител може и сам да подбере текста за диктовката, като се съобрази с изискванията:

1. Максималният брой точки да е 6.

2. Всяка грешка от диктовката се отчита еднократно.

3. Правилен отговор се отчита тогава, когато не е допусната грешка по съответния критерий.

Как да оценим въпросите към текстовете за разбиране?

■ Всеки въпрос, който има един верен отговор, се оценява с 1 точка.

Когато отговорът е сгрешен, ученикът получава 0 точки.

■ Въпрос, в който според условието на задачата ученикът трябва да посочи два примера (причини, факти, твърдения или доказателства), се оценяват по следния начин:

0 т. – за изцяло неверен отговор

1 т. – за посочен един пример (причина, факт, твърдение или доказателство)

2 т. – за посочени два примера (причини, факти, твърдения или доказателства).

■ Въпрос, в който според условието на задачата ученикът трябва да посочи три примера (причини, факти, твърдения или доказателства), се оценяват по следния начин:

0 т. – за изцяло неверен отговор

1 т. – за посочен един пример (причина, факт, твърдение или доказателство)

2 т. – за посочени два примера (причини, факти, твърдения или доказателства)

3 т. – за посочени три примера (причини, факти, твърдения или доказателства).

Във всяка самостоятелна работа сборът от точките, получени при отговорите на въпросите, е 14.

При въпросите с отворен отговор не се оценяват правописни и пунктуационни грешки. Допуска се за верен и отговор, който е добре мотивиран от ученика, макар да не отговаря на очаквания от учителя.

Максималният брой точки във всяка работа е 20 – сбор от точките на диктовката и на въпросите към текста. Той се приравнява чрез скала в оценка. Може да използвате скалата от НВО за 4. клас или да използвате своя.

Желаем Ви успех!

ТЕСТ 1

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Спомените на писателя

Един ден учителят ни накара да напишем съчинение на свободна тема. Аз описах едно мое пътуване до Кремиковския манастир. Написах го като разказ. На другия ден учителят донесе тетрадките. Моето съчинение беше най-хубаво. Той ме похвали. Каза ми: „Ти имаш дар, който може да се развие много. Пиши, каквото виждаш!“ И аз започнах да пиша.

Трябва да ви призная, че стихотворения пишех тайно. Бях събрал в тетрадки около четиристотин, но ми ги откраднаха. И аз спрях да пиша, защото всъщност исках да стана художник.

И рисувах каквото ми очите видят. А в моето село Байлово имаше много за гледане: поля, гори, хълмове, ниви, цветя, пеперуди, агънца, волове и хора. Весели и нажалени, хитри и глупави – шопи!

Художник не станах. Станах учител на 17 години. И много обичах да чета на учениците си книжки от български писатели. Ама тогава, на ония години, нямаше много писатели. Един Вазов стърчеше над всички! Пък и книгите не бяха толкова много. Чета, чета и те свършват. И като няма откъде да взема нов разказ – изхитрих се сам да пиша. Напиша го, обмисля го, а после го препиша. Не допусках една грешка да стане или крива буква да се напише. За една буква преписах цялата страница и по този начин поправях текста.

Ей така, уж на шега опиша някоя селска случка и героите оставях с истинските им имена. А учениците се радват, смеят се и искат още да пиша.

Може да се каже, че така започна моето писателство, защото много от тези мои първи разкази бяха публикувани в разни списания и взех да се прочувам.

Елин Пелин

Като използваш текста, отговори на въпросите.

1 Какво описва Елин Пелин в своето съчинение?

- А) картините, които рисува
- Б) случка от живота в селото
- В) свое пътуване до манастир

2 Как е написано съчинението?
А) като приказка Б) като разказ В) като стихотворение

3 Какъв съвет дава учителят на своя ученик? Препиши от текста.

4 Защо Елин Пелин спира да пише стихотворения? Посочи причината.

5 Какво рисува Елин Пелин? Напиши три примера.

6 Вярно ли е, че авторът дава на героите си истински имена?
А) Да Б) Не

7 Кой е най-добрият български писател по онова време?

8 Защо писателят преписва понякога цяла страница от текста? Посочи две причини.

Първа причина: _____

Втора причина: _____

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

9 Препиши едно съществително име в среден род множествено число от оцветения откъс.

10 Препиши прилагателно име в женски род единствено число от оцветения откъс.

11 Препиши глагол в множествено число от оцветения откъс.

ТЕСТ 1

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Първото стихотворение

Първото си стихотворение съчиних, когато бях на девет години. Поводът беше първият сняг. Почернелите голи дървета, калните до вчера улици се разхубавиха пред очите ми. Заискриха с белотата на падащия сняг. В сърцето ми избликна такава радост, че ми се прииска да изпея песничка. И тъй като и най-малката песен трябва да има думи, най-напред изговорих думите. Ето какви бяха те:

Цветенцата заспиват, тревичките почиват,
а от небето сиво се сипят мълчаливо
белите снежинки като във картинки.

Казах ви, че поводът за неговата поява беше първият сняг. Това е вярно, но не съвсем. Защото беше ме развълнувал не снегът, а красотата, която изведнъж се бе родила пред очите ми. Красотата понякога се появява неочаквано и в най-различни форми. Тя може да бъде един заскрежен храст или горска теменужка, или детска усмивка, или една благородна постъпка. Важното е да умееш да я забелязваш. А няма нищо по-хубаво от това очите и сърцето ти да бъдат винаги отворени за красотата.

Ако искаш да се научиш да виждаш красотата и сам да създаваш красота, трябва да започнеш отрано, още от детските години.

През всичките тези години исках стихотворенията, които пиша, да направят децата поне мъничко по-умни, по-честни, по-добри. Да им дават сили за борба срещу грозното, за да побеждава красотата.

Лега Милева

Като използваш текста, отговори на въпросите.

- 1 Кога поетесата пише първото си стихотворение според текста?
- А) на девет години
 - Б) на осем години
 - В) на десет години

2 Кое става причина за желанието ѝ да изпее песничка?
А) голите дървета Б) калните улици В) радостта в сърцето

3 Какво е описано в първото стихотворение на поетесата? Посочи две неща.

4 Как може да се прояви красотата? Напиши три примера от текста.

5 Вярно ли е, че първият сняг е развълнувал поетесата?

А) Да Б) Не

6 Какъв съвет дава поетесата на децата? Напиши го.

7 Какво иска да постигне поетесата със стихотворенията си? Препиши от текста.

8 Какво според поетесата трябва да побеждава винаги?

А) красотата Б) доброто В) борбата

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

9 Препиши едно съществително име в женски род множествено число от оцветения откъс.

10 Препиши прилагателно име в среден род единствено число от оцветения откъс.

11 Препиши глагол в множествено число от оцветения откъс.

ТЕСТ 2

Име _____

№ _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Остарелият лъв

Лъвът могъщ, страшилището на горите,
на старини съвсем изнемощял:
и ноктите се изхабили, и зъбите,
с които в страх преди врага държал,
и с болните крака едва вървял.

Направо Лъв за смях –
не само че от него зверовете нямат страх,
ами за старите обиди отмъщават,
един през друг го оскърбяват:
ту го халоса кон с ритник,
ту с остър рог го мушне бик,
ту го ухапе вълк кръвник.
Горкият Лъв страдание ужасно
търпи с измъчено сърце и чака своя край.

Сегиз-тогиз роптай
с ръмжене глухо и безстрастно.
Веднъж видял: изпъчило гърди магаре
се готви с къч да го удари
и гледа място, дето най боли, да избере.
„О, богове! – изстенал страдащият Лъв. –
Нима ще доживея срам такъв!
Вземете ми душата по-добре!
С живота по-добре да се простиш,
отколкото обиди от магаре да търпиш!“

Иван Крилов

Като използваш текста, отговори на въпросите.

1 Какъв е текстът „Остарелият лъв“?

А) приказка

Б) разказ

В) басня

2 Как разбираме, че лъвът е изнемощял? Посочи два признака.

3 В текста се казва, че някои животни си отмъщават на остарелия лъв. Посочи три от тях.

4 Какво поражда най-голямото страдание за лъва?

А) болката

Б) унижението

В) страхът

5 Каква е поуката от текста? Препиши я.

6 Вярно ли е, че думата *халоса* означава *удари*?

А) Да

Б) Не

7 Какво означава изразът *сегиз-тогиз*?

А) от време на време

Б) винаги

В) непрекъснато

8 С коя дума ще замениш думата *оскърбяват*?

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

9 Препиши едно съществително име в женски род множествено число от оцветения откъс.

10 Препиши едно прилагателно име в среден род единствено число от оцветения откъс.

11 Препиши един глагол в множествено число от оцветения откъс.

ТЕСТ 2

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Защо месецът е без дреха

Полумесецът спрял се по здрач,
 но не в небето, при земен шивач.
 Ший ми, шивачо, дреха по мода!
 По небето аз с нея ще ходя.
 Взел му мярка шивачът тогава
 и за проба му ден назначава.
 Но за десет дни – как е успял –
 двойно месецът бе напълнял.
 Тясно в талията, в рамената –
 толкоз бе напълняла луната.
 И шивачът до плач е смутен:
 – Някой дявол шегува се с мен!
 Напълняла е май, Ваша Светлост,
 я платът се е свил от прането
 и се чудя как стана така...
 Нова мярка ще взема сега.
 А изниза се бързото време.
 Ни минутка шивачът не дреме.
 А пък месецът – ето го на –
 станал в туй време пълна луна.
 Взе той, тясната дреха премери
 и въздъхна, и се начумери:
 – Грехотворец, мошеник, злодей!

Засрами се от хората, ей!
 За последните три дни и нощи
 намалила се дрехата още!
 А шивачът ни дума една.
 Как шивачът ще спори с луна?
 от клиента взе мярка отново:
 – За към празника ще е готова!
 И разпра я до края дори.
 Удължи я и я разшири.
 Малко работа имаше тука,
 а в прозорчето месецът чука.
 Не е месец, а сърп се извил,
 той в туй време се бе нащърбил.
 Не луна, дори не половинка –
 само рогчета две и гърбинка.
 Разгневи се шивачът тогаз:
 – Не обичам шегите ви аз!
 И напразно пилеех си дните.
 Всеки ден своята форма мените.
 Ту сте кръгъл и тлъст като млин,
 ту пък сух като този аршин.
 Да ви шия е празна утеха.
 По-добре си ходете без дреха!

По превода от сръбски език на Христо Рагевски

Като използваш текста, отговори на въпросите.

- 1 Какъв е текстът „Защо месецът е без дреха“?
 А) приказка Б) разказ В) басня

2 Кои двойки думи се римуват в текста? Напиши три от тях.

3 Защо месецът си поръчва дреха?

4 Колко пъти шивачът взема мярка на месеца?

5 Какъв е краят на историята?

А) неочакван

Б) щастлив за месеца

В) щастлив за шивача

6 Докажи с думи от текста, че шивачът е *трудолюбив* и *разгневен*.

Той е трудолюбив, защото _____

Той е разгневен, защото _____

7 Какъв урок научи от този текст?

8 Кого би избрал/а за приятел? Допиши изречението.

Избирам _____, защото _____

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

9 Препиши едно прилагателно име от оцветения откъс.

10 Препиши едно съществително име от женски род от оцветения откъс.

11 Препиши глагола от последното изречение на оцветения откъс.

12 Превърни второто изречение от оцветения откъс във въпросително.

ТЕСТ 3

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Съмненията на Алиса

Алиса вдигна ветрилото и ръкавиците и тъй като в залата беше много задушно, тя почна да си вее с ветрилото и да си говори:

– Боже, Боже! Колко чудно е всичко днес! А всичко беше тъй обикновено! Дали не ме е сменил някой през нощта? Чакай да помисля: бях ли същата, когато станах тази сутрин? Струва ми се... като че ли се чувствах някак особено. Но ако не съм същата: коя съм тогава? Ах, ето голямата загадка!

Тя си припомни всички деца на нейната възраст, които познаваше, за да види дали е могла да бъде заменена с някое от тях.

– Бездруго не съм Ада – каза тя, – защото косата ѝ е дълга и къдрава, а моята не е. Бездруго не съм и Мейбъл, защото аз зная толкова много, а тя – о, тя знае толкова малко... Освен това тя си е тя, а аз съм си аз и... ох, как е объркано всичко! Ще се опитам да видя дали зная всички неща, които някога знаех. Чакай да видя: четири по пет прави дванайсет, четири по шест прави тринайсет и четири по седем – ах, боже, ако карам така, никога няма да стигна до двайсет! Но таблицата за умножение не е толкова важна. Да опитам география. Лондон е столица на Париж. Париж е столица на Рим, Рим – не, това бездруго е грешка! Навярно съм заменена с Мейбъл! Ще трябва да живея в малката ѝ къща, да нямам никакви играчки и винаги да имам толкова много уроци!

Луис Карол

(по превода на Лазар Голдман и Стефан Гечев)

Като използваш текста, отговори на въпросите.

1 За какво се тревожи Алиса?

2 Защо Алиса използва ветрилото?

3 Как изглежда Ада?

- А) Има права и къса коса.
- Б) Има дълга и къдрава коса.
- В) Има къса и къдрава коса.

4 Какво е отношението на Алиса към таблицата за умножение?

- А) Мисли, че тя е много важна.
- Б) Мисли, че тя не е нужна.
- В) Мисли, че тя не е толкова важна.

5 В текста се разказва как Алиса си припомня таблицата за умножение. Напиши два примера, за да докажеш, че я е забравила.

6 Какво научи за живота на Мейбъл от думите на Алиса? Напиши два факта.

7 Алиса мисли, че знае повече от Мейбъл. А ти мислиш ли, че е така? Подкрепи мнението си с два примера от текста.

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

8 Препиши едно съществително нарицателно име.

9 Препиши едно съществително собствено име.

10 Препиши едно прилагателно име от последното изречение в оцветения откъс.

11 Препиши едно въпросително изречение от оцветения откъс.

ТЕСТ 3

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Из „Откъде се взеха броненосците“

През една прекрасна нощ край бреговете на Амазонка Пъстрият ягуар откри Хоцко-боцко и Бавна-плавна. Те се бяха сгушили под едно паднало дърво. Нямаше къде да избягат и затова Хоцко-боцко се сви на кълбо, а Бавна-плавна си скри главата и краката в черупката.

– Внимавайте, вие двете, защото това е много важно! – каза Пъстрият леопард. – Майка ми каза, щом срещна Таралеж, да го пусна във водата, за да се разгъне. Щом срещна Костенурка, да я изчопля с лапа. Но кое от вас е Таралеж, кое – Костенурка? Кълна се в петната си, не ми е ясно!

– А добре ли си запомнил какво ти е казала майка ти? – каза Хоцко-боцко. – Сигурен ли си, че ти е казала точно така? Може би тя ти е казала, щом разгънеш Костенурка, да я изчоплиш от водата, а щом срещнеш Таралеж, да го пуснеш върху черупката му?

– Да, добре ли си спомняш какво ти е казала? – каза Бавна-плавна. – Може би ти е казала, щом срещнеш Таралеж, да му пуснеш вода в черупката, а щом изчоплиш Костенурка, да си разгънеш лапата?

– Не беше така! – каза Пъстрият ягуар, но се чувстваше объркан. – Все пак повторете ми, но по-ясно!

– Щом пуснеш лапата си във вода, трябва да я разгънеш с Таралеж – каза Хоцко-боцко.

– Щом разгънеш Костенурка в лапата си, трябва да изчоплиш водата с черупка – каза Бавна-плавна.

– Петната ме засърбяха от вас! – каза Пъстрият ягуар. – И никой не ви е искал съвет. Аз питах само кое от вас е Таралеж и кое – Костенурка.

Ръдиард Киплинг
(по превода на Валери Петров)

Като използваш текста, отговори на въпросите.

1 Къде Пъстрият ягуар открива Хоцко-боцко и Бавна-плавна?

А) под камъка

Б) във водата

В) под дървото

2 Как се защитават Хоцко-боцко и Бавна-плавна? Допиши изреченията, като си помагаш с текста.

Хоцко-боцко _____

Бавна плавна _____

3 Какви съвети е получил от майка си Пъстрият ягуар? Напиши ги.

Първи съвет: _____

Втори съвет: _____

4 Как се чувства Пъстрият ягуар, когато разговаря с Хоцко-боцко и Бавна-плавна?

А) радостен

Б) объркан

В) сигурен

5 Кои думи от текста подсказват какъв е външният вид на Ягуара? Напиши два примера.

6 Какво трябва да научи Пъстрият ягуар, ако иска да оцелее сам? Напиши и обясни.

7 Какъв според вас е краят на историята за Таралежа и за Костенурката?

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

8 При една от думите *скри*, *разгъне*, *изчопли* може да се сгреша при писане. Напиши я.

9 Коя дума е глагол в първото изречение на оцветения откъс? Напиши я.

10 От оцветения откъс препиши съществително име в среден род.

11 От оцветения откъс препиши прилагателно име в женски род единствено число.

ТЕСТ 4

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Чипровските килими

Чипровци е малко градче, сгушено в полите на Стара планина. Градът е известен у нас и по света с неповторимите по своята хубост и високо качество килими.

В миналото почти всяко семейство отглеждало много овце и получавало вълна в изобилие. В обработването ѝ до получаване на материал за тъкане вземали участие всички в дома.

Напролет мъжете остригвали овцете, а жените изпирали вълната, разчепквали я и я изпридали в усукана двойна нишка. За основата на килима мъжете отделяли най-дълговласата вълна.

В онези времена нямало изкуствени бои. Затова жените от семейството събирали през годината части от някои треви, храсти и дървета. Изсушавали ги и от тях извличали естествени природни багрила за своите килими. Традициите се предавали от поколение на поколение през вековете.

През зимата дървеният стан стоял в стаята, а през лятото се изнасял под навеса на къщата. Чипровският килим се тъчал ръчно като тъкан с две лица. Животът на децата минавал около стана. Те израствали с песента на „тупицата“ (уред за набиване на преждата) и аромата на боядисаната вълна.

Жените от малки момиченца се учили да тъкат. Още 6 – 7-годишни те изтъкавали първата си фигурка на килима. Много важно било една жена да стане майсторка и с изработените от нея килими (когато се продадат) да помогне за прехраната на семейството. Вярвало се, че шарките (геометрични фигури и техни съчетания) и естествените цветове на килимите имат магическа сила – предпазвали дома от зло и осигурявали на къщата топлина, уют и сполука.

Днес българските килими от Чипровци са в колекцията на няколко европейски музея. Предложени са да бъдат включени в културното наследство на ЮНЕСКО.

По материали от интернет и от печата

Като използваш текста, отговори на въпросите.

1 Къде се намира Чипровци?

А) в Странджа планина

Б) в Стара планина

В) в Пирин планина

2 Кой взема участие в обработката на вълната?

А) всички у дома

Б) само мъжете

В) само жените

3 Части от какви растения са използвани като естествени багрила? Посочи три примера.

4 На каква възраст малките момичета започват да се учат да тъкат?

А) на 4 – 5 години

Б) на 5 – 6 години

В) на 6 – 7 години

5 Как жените в Чипровци са прехранвали семействата си?

6 Какво придава на килимите „магическа сила“ според майсторките? Напиши два примера.

7 Къде има изложени чипровски килими в наши дни?

8 Какви са помежду си думите *уют* и *топлина* в текста?

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

9 С коя дума НЕ можеш да замениш думата *сполука* от оцветения откъс?

А) случка

Б) успех

В) късмет

10 Препиши съществителното собствено име от оцветения откъс.

11 Препиши прилагателното име от първото изречение в оцветения откъс.

ТЕСТ 4

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текстовете.

Празникът на розата

Маслодайната роза е пренесена на Балканския полуостров от арабски и индийски търговци преди много векове.

В Казанлъшката долина тя намира благоприятен климат и своята втора родина. Насища въздуха със своя аромат и променя името на местността, която започва да се нарича Долината на розите.

Уникалното розово масло, което се добива от цветовете ѝ, е наричано „течното злато на България“ и излиза на европейските пазари още през 17. век. По своето качество то и досега няма конкуренти. Използва се в производството на много парфюми и прославя България по света. В последните години е част от ароматерапията, която японски лекари прилагат успешно при лечението на много болести.

В далечната 1903 г. за пръв път се организира Празник на розата. Оттогава всяка първа неделя на юни той събира хиляди гости от страната и чужбина в Казанлък.

По традиция денят започва рано сутринта с ритуала розобер. Долината се оглася от песни и танци на фолклорни групи, които пресъздават различни местни обичаи. Гостите на града (италианци, руснаци, румънци, швейцарци, японци, китайци и др.) посещават розоварните в общината. После в музея на гр. Казанлък слушат с интерес историята на производството на розово масло. Обличат български носии и опитват вкусното розово сладко.

По централните улици на града преминава празнично шествие, водено от млада девойка, избраната за Царица Роза. Сред участниците в него са и малчуганите от детските градини на община Казанлък, ученици, граждани, гости от побратимените с Казанлък градове и много други.

Празникът се отразява от много наши и чуждестранни журналисти.

По материали от интернет и от печата

Знаете ли, че...

- До 1950 г. България е най-големият износител на розово масло в света.
- За получаването на 1 кг розово масло трябва да се преработят 3 тона розов цвят.

Като използваш текстовете, отговори на въпросите.

1 Кой донася за пръв път розовия храст на Балканския полуостров?

2 Защо розата се отглежда в Казанлъшката долина?

3 Как се нарича още розовото масло?

- А) розовото злато на България
- Б) течното злато на България
- В) черното злато на България

4 За какво се използва розовото масло? Посочи два примера от текста.

5 Кога за пръв път е отбелязан Празникът на розата?

- А) през 1309 г.
- Б) през 1903 г.
- В) през 1093 г.

6 С какъв ритуал започва празникът?

7 Кои са участниците в празничното шествие? Посочи три примера.

8 Какво количество розов цвят е необходимо за получаването на 1 кг розово масло?

- А) 1 тон
- Б) 2 тона
- В) 3 тона

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

9 Колко правописни грешки може да се допуснат при правописа на израза *вкусно розово сладко*?

10 С коя дума можеш да провериш правописа на глагола *опитвам*?

11 Препиши глагола от първото изречение на оцветения откъс.

ТЕСТ 5

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста и таблицата.

От рецептите на баба: Сладолед за децата с кисело мляко

Продукти: 3 кг кисело мляко, 3 яйца, 2 чаени чаши пудра захар, 3 супени лъжици захар на кристали, 3 прахчета ванилия, 1 лимон, 3 супени лъжици какао.

Начин на приготвяне: Киселото мляко се отцежда през тензух за една нощ. Разбъркваме отцеденото мляко с пудрата захар и го разделяме на три равни части.

Разбиваме захарта на кристали с жълтъците на яйцата и ги прибавяме към първата част от сместа.

Настъргваме на ситно ренде кората на лимона и смесваме с ванилията. Прибавяме ги към втората част от сместа.

Към третата част добавяме какаото.

Напластяваме трите смеси една върху друга в голяма кутия.

Замразяваме в домашни условия по следния начин:

В по-широк от кутията съд (висока тенджерка) се слага натрошен лед, докато се напълни до половината. (За по-голяма трайност ледът се посипва с морска сол, като за 3 кг лед ни е нужна 1 кг морска сол.) Върху леда поставяме кутията със сладоледа. Оставяме на студено място.

Стара семейна рецепта

КУХНЕНСКИ МЕРКИ

Една равна супена лъжица тежи около:	Една равна чаена лъжичка тежи около:
15 мл вода или прясно мляко	5 мл вода или прясно мляко
10 г брашно	3 г брашно
15 г пудра захар	4 г пудра захар
12 мл олио	5 мл олио
18 г ориз	5 г ориз
20 г сол	5 г сол

Като използваш текста и таблицата, отговори на въпросите.

1 С какво се смесват жълтъците?

А) с пудра захар

Б) със захар на кристали

В) с ванилия

2 Какво съдържа първата смес?

- А) мляко, пудра захар, захар на кристали и жълтъци
Б) мляко, пудра захар, захар на кристали, кората на лимон и жълтъците
В) мляко, захар на кристали, кората на лимон и жълтъците

3 Какво съдържа третата смес?

4 Къде се слага натрошеният лед?

5 Колко грама пудра захар има в една равна чаена лъжичка?

- А) около 4 грама Б) около 15 грама В) около 10 грама

6 С каква цел ледът се посипва с морска сол?

7 Вярно ли е, че кората на лимона се изстискава?

- А) Да Б) Не

8 Къде се поставя готовият сладолед?

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

9 Препиши две прилагателни имена в женски род от оцветения откъс.

10 Препиши две съществителни имена в женски род от оцветения откъс.

11 Препиши два глагола в множествено число от оцветения откъс.

ТЕСТ 5

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Чудо на природата

Белоградчишките скали са едно от природните чудеса не само на България, но и в света. Според учените преди около 200 – 230 милиона години в района на град Белоградчик са се образували особен вид скали, върху които постепенно се наслоявали пясък, глина, варовик и други. Така се издигнали скали, високи до 200 метра, а между тях се образували дълбоки пропасти.

Силните ветрове, проливните дъждове и колебанията в температурите разрушили част от скалите. В продължение на милиони години природата изваяла различни композиции от камъка. Народното въображение ги оприличило на крилати змейове, птици, животни, хора и постройки. Възникнали много легенди, които се предавали от уста на уста, та чак до наши дни.

Днес каменните фигури носят различни имена: Динозавъра, Мечката, Лъва, Овчарчето, Конника, Монасите, Близнаците, Адам и Ева, Гъбите, Замъка и др.

Сред гънките на Белоградчишките скали древните римляни построили защитно укрепление. Част от него (постройки, зидове и тухли, керамика) е запазена до днес и носи името Белоградчишка крепост.

През 2007 г. Белоградчишките скали са номинирани за участие в конкурса „Новите седем чудеса на света“. Номинацията им е подкрепена с гласовете на милиони хора по света, но те не са достатъчни, за да се класират в надпреварата. Но тази номинация прави Белоградчишките скали известни в целия свят.

По материали от интернет и от печата

Като използваш текста, отговори на въпросите.

1 До каква височина достигат скалите?

А) до 200 м

Б) до 300 м

В) до 400 м

2 Кога са се образували Белоградчишките скали според учените?

3 На какво се дължи разрушаването на скалите? Посочи трите причини.

4 Каменните фигури носят различни имена. Напиши названията на две от тях.

5 С каква цел римляните построили Белоградчишката крепост?

А) за украса Б) за защита В) за живеене

6 Какво можем да видим днес в Белоградчишката крепост? Напиши два примера.

7 Как се нарича конкурсът, в който участват Белоградчишките скали през 2007 г.?

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

8 Препиши членувано съществително име от мъжки род единствено число от оцветения откъс.

9 Препиши глагол от 3 лице множествено число от оцветения откъс.

10 Коя от следните думи може да се сгреша при писане – *Обчарчето*, *Гъбите*, *Близнаците*? Напиши я.

ТЕСТ 6

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Из „Първа горска приказка“

Дълга, дълга зима беше покрила със снежна покривка габървата горица.

Една измършавяла катеричка се свлече по стъблото на високо дръвче до стъпката, където кафявата лъскава семчица се спотайваше под меката шума.

Беше ѝ студено, не обичаше зимата. Но лешниците, орехите, жълдите в хралупата ѝ, които бе събирала през есента, се бяха свършили. Катеричката беше гладна. И тя слезе на земята: помириса снега, запъпри с крачета. Светлият сняг я заслепяваше. Ръснаха се по гърдите ѝ ледени иглици, бял снежен пращец се полепи по муцунката ѝ. Тя потрепери, сви горната си устна. Два предни зъба като теслички се лъснаха – по-лъскави от безценните камъчета. Но семката тя не намери!

Под бялата снежна покривка на топло, в меката земя, семката остана в клопка цяла-целеничка до края на зимата.

Гладната катеричка се покатери пъргаво по стъблото на дървото, праметна се по клоните, запрехвърля се от дърво на дърво по-дълбоко в гората. Дългата ѝ мъхната опашка събаряше снега от клоните.

Дойде април. В габървата горица гугукаха гълъби... И един ден там, където кафявата лъскава семка се бе търкулнала в стъпката на голямо горско животно, от меката пръст, под гнилите шумки, изскочи на бял свят млада фиданка. Поникна далеч от майка си – от старата круша, но стана хубава, стройна, жилава.

Здравко Сребров

Като използваш текста, отговори на въпросите.

1 За какво се разказва в текста?

- А) за жълдче от дъб
- Б) за семка от круша
- В) за зрънце от шишарка

2 Какво топли семката през зимата?

3 Как изглежда малката семка? Опиши я.

4 В текста е описана и катеричката. Напиши две словосъчетания, които ти помагат да си представиш външния ѝ вид.

5 Как се нарича къщичката на катеричката?

- А) бърлога
- Б) хралупа
- В) пещера

6 Какво си е приготвила катеричката за зимата? Посочи три неща.

7 През кой сезон се появява младата фиданка?

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

8 Препиши едно лично местоимение от оцветения откъс.

9 С коя дума ще замениш думата *клонка* от оцветения откъс?

10 Препиши глагола от последното изречение в оцветения откъс.

ТЕСТ 6

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Из „Страната на хилядите желания“

Мишел отвори очи. Беше в стаята си. Нищо не се бе променило. На креслото лежеше голямата ѝ кукла, облечена с бледосиня копринена рокля. Върху камината – лодката от червено и бяло стъкло, която бе спечелила на панаира. По стените – снимките на родителите ѝ и на братчетата ѝ. Гувернантката, изправена до вратата, казваше:

– Хайде, ставай, моето момиче! Ще закъснееш за училище!

Мишел разтърка очи и стана. Беше много доволна, че отново намери дома си и дори училището. Опитваше се напразно да повтори уроците си тази сутрин.

Мислеше за гарвана Смутензасрамен, за госпожица Небесна, за кралицата. Дося ѝ се да отиде на училище, като литне над къщите.

– Къде са крилете ми? – попита тя.

– Криле ли? Имаш здрави крака, можеш да вървиш.

В училище Мишел среща Елиан и Одет. Но тъй като не седеше до тях, не успя да ги заговори за Вълшебната градина.

– Мишел – прозвуча строго гласът на госпожица Попивателна. – За какво мислите?

– За нищо, госпожице.

– Станете и кажете наизуст баснята!

Мишел стана и се заклати леко, мъчейки се да си припомни първия стих.

Бай Гарван, седнал зад своето гише,
държеше очила във клюна...

– Полудяхте ли, Мишел? – скара ѝ се госпожицата. – Седнете, пиша ви единица. Не обичам да се подиграват с мен.

Мишел си седна смутена.

Андре Мора

(по превода от френски на Анна Сталева)

Като използваш текста, отговори на въпросите.

- 1 В текста е описана стаята на Мишел. Посочи три предмета от нея.

2 Как Мишел иска да стигне до училище?

3 За кого мисли Мишел в училище? Посочи три лица.

4 Как се казват приятелките на Мишел? Напиши имената им.

5 Какъв текст е трябвало да научи Мишел за домашна работа?

А) разказ

Б) басня

В) стихотворение

6 Одобряваш ли поведението на госпожица Попивателна в час? Допиши само едно от изреченията.

Да, защото _____

Не, защото _____

7 Би ли избрал/а Мишел за своя приятелка? Допиши само едно от двете изречения.

Да, защото _____

Не, защото _____

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

8 Препиши едно членувано съществително име от мъжки род множествено число от оцветения откъс.

9 Какво е значението на думата *гувернантка*?

А) възпитателка

Б) слугиня

В) помощничка

10 Препиши глагола от първото изречение на оцветения откъс.

ТЕСТ 7

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Сватбено хоро

Картината „Сватбено хоро“ е творба на известния български художник Владимир Димитров – Майстора. Неговото изкуство представя красотата на българката, народния бит и обичаи.

На картината е изобразено сватбено хоро, което води булката. Тя е в центъра на празничната веселба. Познаваме я по белия венец на главата и дългото бяло було. В дясната си ръка булката държи красива кърпа, с която ще дарува сватбарите. Фигурата ѝ е гордо изправена. Свела очи, тя пристъпва с достойнство. Лицето ѝ е пламнало от щастие.

Около нея се виждат фигурите на сватбарите. Всички са облечени с гиздави премени. Лицата им са спокойни и щастливи. Те пристъпват бавно и тържествено под звуците на тежко сватбарско хоро. Над главите на всички цъфтят големи ярки цветове, които засилват празничното настроение на изображението.

Художникът е подбрал ярки, жизнерадостни тонове: червено, жълто, оранжево, зелено. Преобладава червеният цвят, а белият внушава чистота и радост. Шарените премени допълват веселото настроение.

На тази картина Владимир Димитров – Майстора е изобразил с много любов един от най-големите празници на българина – сватбата. Когато я наблюдаваме, ние усещаме преклонението на художника пред красотата на българската девойка.

Таня Венциславова, 3. клас

Като използваш текста, отговори на въпросите.

- 1 Кой важен момент от живота на българското семейство е изобразен на картината?

- 2 В текста са изброени цветовете, които е използвал художникът. Посочи три от тях.

3 Какъв дар получават сватбарите?

- А) венец
- Б) кърпа
- В) бъклица

4 Какъв танц е изобразен на картината?

- А) ръченица
- Б) валс
- В) хоро

5 Какъв е текстът „Сватбарско хоро“?

- А) преразказ на ученик
- Б) съобщение на ученик
- В) съчинение на ученик

6 Ако трябва да опишеш булката, кои думи и словосъчетания от текста ще използваш? Напиши два примера.

7 Какво означава белият цвят в картината? Посочи два примера.

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

8 С коя дума може да провериш правописа на думата *сватбарите* от оцветения откъс?

9 Препиши глагола от последното изречение на оцветения откъс.

10 Коя част от думата *радост* е наставка? Напиши я.

ТЕСТ 7

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Защо обичам родителите си

Защо обичам родителите си? Могат ли да се намерят думи, които да обяснят обичта ми? Няма ли да изчезне магията на нещо необяснимо, неизмеримо?

Има обич, която мога да обясня. Например обичам дадена книга, защото ме покорява мъдростта ѝ. Обичам дърветата през пролетта, техните бели цветчета, защото ме даряват с радост и красота. Обичам дърветата през есента, когато природата художник ги обагри с различни цветове – жълто, червено, кафяво, и цветната хармония зарадва очите ми.

Но има любов необяснима, чиста и свята. Нея как да обясня. Това е обичта ми към родината и родното място, към родителите, които не избираме, обич, за която обикновено не говорим. Тази обич е много свидна и неостаряваща. Ние я носим през целия си живот. Нея я носят всички хора по земята – силни и слаби, млади и стари, образовани и необразовани. Поемаме я заедно с майчиното мляко и я откриваме в приликата със своите родители – в жестовете, в поведението, в отношението си към света.

Аз живея в голямо дружно семейство. Моите родители ме научиха да познавам доброто, красивото и грозното, преди още да познавам буквите. Накараха ме да разбирам говора на тревата, птиците и звездите. Отгледаха ме с много обич и топлина.

Често се измъчвам от мисълта, че не зная точно как да им благодаря. Зная, че най-същественото е невидимо, но как да изразя своята признателност към тях? Може би с простичките думи „Щастлива съм, че ви имам на този свят!“.

Анна Сергеева, 3. клас

Като използваш текста, отговори на въпросите.

1 Какъв е текстът „Защо обичам родителите си“?

- А) преразказ на ученик
- Б) съобщение на ученик
- В) съчинение на ученик

2. **Защо детето обича дърветата през пролетта? Посочи две причини.**

Първа причина: _____

Втора причина: _____

3. **От къде детето черпи мъдрост?**

А) от птиците

Б) от звездите

В) от книгите

4. **Кой обагрят дърветата през есента?**

5. **Каква е обичта на детето към родителите? Посочи три твърдения от текста.**

6. **Кои са трите най-важни неща, които детето е научило да познава от родителите си?**

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

7. **С кои две думи ще провериш правописа на прилагателното име *щастлив*?**

8. **Препиши едно членувано съществително име от женски род от оцветения откъс.**

9. **Коя част от думата *признателност* е наставка? Напиши я.**

Като използваш текста, отговори на въпросите.

1 Кой чете книгата за историята на лападундите?

- А) Едмон Б) дебелият моряк В) Дундия

2 Кой е най-добрият крал на лападундите? Напиши името му.

3 Какви са по характер лападундите? Посочи две техни качества.

4 Вярно ли е, че думите *добродушни* и *смели* са синоними?

- А) Да Б) Не

5 Как се нарича градът, създаден от племето лапа?

- А) Сахадунд Б) Лапабург В) Дундия

6 Защо дундите не харесват тънкофините?

7 Текстът описва тънкофините като необикновен народ. Посочи три примера в подкрепа на това твърдение.

8 Какво художествено средство е използвано в изразите *жълти като лимон* и *гръгливи като чукари*?

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

9 Препиши едно степенувано прилагателно име от оцветения откъс.

10 Препиши едно лично местоимение от оцветения откъс.

11 Препиши един глагол в единствено число от оцветения откъс.

ТЕСТ 8

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Историята на лападундите

Докато Едмон се взираше с недоверие в заглавието на книгата, при него се доближи дебел моряк. Той сложи масичка, върху която имаше чаша димящо какао и големи бисквити от овесени ядки. Закуската така изкуши Едмон, че той седна в креслото, отпи глътка какао, отхапа от бисквитите и разтвори книгата.

Първата страница на книгата гласеше:

„История на лападундите

Първоначално страната ни се наричала Дундия, а жителите – дунди. Били силни, но с кротък нрав.

Приблизително през 800 година на север, в пустинята Сахадунд, се появили първите конници от племето лапа. Те били толкова агресивни, колкото дундите миролюбиви. Нападнали и завладели Дундия. Основали град Лапабург. От сливането на двете раси произлезли лападундите, които били добродушни като дундите и смели като племето лапа.

През 1023 г. Съветът на старейшините от двете племена признал за крал Шкембелан Първи. Минали години.

Крал Шкембелан Тридесет и втори наследил баща си през 1923 г. Никога лападундите не бяха имали по-дебел и по-добронамерен крал. Вратите на двореца и кралската кухня бяха отворени за народа. При царуването на този крал лападундите биха живели в пълно доволство, ако не бяха съседите им тънкофините“.

„Тънкофини ли?“ – помисли си Едмон.

– Кои са тънкофините? – попита той дебелия моряк, който беше още до него.

– Тънкофините са необикновен народ, който живее на отсрещния бряг на залива... Те са ужасни наглед, слаби, като че ли са болни, дръгливи като чукари, жълти като лимон: почти не ядат, пият само вода и работят, без никой да ги кара.

Андре Мороа
(по превода на Анна Сталева)

ТЕСТ 8

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно двата текста.

На необитаемия остров

Осем години след приключенията ми в Африка аз се качих отново на платноход. Навлязохме в открито море при великолепно време. Изведнъж ни връхлетя силен ураган. Корабът ни беше повреден и повлечен далеч от бреговете, обитавани от цивилизовани хора. Опитахме се да стигнем до сушата с лодка, но развълнуваната вода я преобърна. Аз бях изхвърлен към брега невредим, но полумъртъв от погълнатата вода. Огледах се, потърсих другарите си. Не видях никого и разбрах, че единствено аз бях спасен. Обзе ме уплаха. Бях мокър, жаден и гладен, а нямах нищо освен ловджийски нож. Свечеряваше се и трябваше да си потърся подслон, където да се скрия от зверовете.

На сутринта видях кораба, който при отлива беше заседнал в плитчините. Реших да взема от него нещата, от които най-много се нуждаех сега: храна и оръжие. Направих си сал, свързвайки заедно дъските и гредите на корабната мачта. Напълних сандъци с храна, взех няколко чифта дрехи, сандъче със земеделски инструменти, два триона, една секира и чук. С помощта на сала ги превозих до брега. По този начин за тринадесет дена и единадесет качвания изпразних целия кораб. Открих и пари. При вида им не можах да се въздържа и извиках:

– За какво можете да ми послужите тук? Една калаена лъжица е много по-полезна от вас!

За да не изгубя чувството за време, отбелязах датата на моето идване на Острова на отчаянието върху греда. Всеки ден прибавях по една резка. Всеки седем дни отбелязвах с двоен белег, а началото на всеки месец – с още по-голяма черта. Така пресмятах седмиците, месеците и годините.

След третата година от моето пристигане научих доста неща, не само да правя предмети, необходими за съществуването ми. Всички животни в гората бяха на мое разположение, но аз убивах само тези, които ми трябваша да се нахраня. Берях само плодовете, които ми служеха, и сечах само дърветата, които можеха да ми бъдат полезни. С една дума, направлявах живота си по правила, които моите подобни не спазваха.

Из „Робинзон Крузо“
(по превода на Светозар Златаров)

Чувал/а ли си тази песен?

Измислил Даниел Дефо
героя Робинзон Крузо.

И пратил го на остров сам –
далече в Тихи океан.

Като използваш двата текста, отговори на въпросите.

1 Защо Робинзон Крузо не се радва на своето спасение? Посочи три причини.

2 Как корабокрушенецът нарича острова, на който попада? Напиши името му.

3 Кой е авторът на книгата за Робинзон Крузо?

4 Защо Робинзон Крузо не се впечатлява от парите, които намира на кораба?

5 Какво означава „двойният белег“ в календара на Робинзон Крузо?

А) ден

Б) седмица

В) година

6 От какъв материал е изработен календарът на Робинзон Крузо?

7 Какви правила спазва героят на острова, които другите хора не спазват? Напиши три правила.

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

8 Препиши глагола от последното изречение в оцветения откъс.

9 Препиши едно степенувано прилагателно име от оцветения откъс.

10 Препиши две членувани съществителни имена от мъжки род от оцветения откъс.

ТЕСТ 9

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текстовете.**Олимпийски музей в Лозана – една сбъдната мечта**

Най-големият олимпийски музей се намира в швейцарския град Лозана. Той е построен на хълм като модерна бяла сграда с красив парк. Оттам се открива прекрасна гледка към Женевското езеро и Алпите.

Музеят е построен по идея на Пиер де Кубертен, който през 1915 г. основава в Лозана МОК (Международен олимпийски комитет). Той дава и идеята за знаме на олимпийските игри – пет преплетени кръга на бял фон, символизиращи петте континента и срещата на атлетите от цял свят.

Мечтата на Пиер де Кубертен била да се съберат в музей предмети от древните Олимпийски игри. Постепенно идеята се развива и музеят се превръща в музей на спорта и на олимпийските игри до наши дни.

През 1922 г. градската управа предоставя една вила за седалище на МОК. Започват да се събират първите експонати, които се излагат в една от залите във вилата. Скоро този импровизиран музей се оказва много тесен.

През 1980 г. за председател на МОК е избран Хуан Антонио Самаранч, който подкрепя инициативата да бъде построена нова, съвременна сграда за олимпийски музей. След дълги процедури на 9 декември 1988 г. започва строителството на новата сграда, която отваря врати за посетители на 23 юни 1991 г.

Повече информация може да прочетете на официалния сайт на музея: www.olympic.org/museum.

Знаете ли, че...

Точно пред входа на музея в Лозана е поставена летва от сектора за висок скок. Всички гости минават под нея, за да им напомни за ненадминатия вече 26 години рекорден скок от 209 см (Рим, 1997 г.) на нашата лекоатлетка Стефка Костадинова.

Легендарната ни спортистка е отличена със звезда в Българската алея на славата през 2009 г., а през ноември 2012 г. получава изключително световно признание. Тя е сред 24-те спортисти в света, наградени по случай 100-годишнината на Международната федерация по лека атлетика (ИНАФ) в Барселона, Испания, и е приета в Залата на славата.

По материали от печата и от интернет

Като използваш текстовете, отговори на въпросите.

1 Кой мечтае да събере в музей предмети от древните олимпийски игри?

А) Самаранч

Б) Де Кубертен

В) Костадинова

2 Къде е построен най-големият олимпийски музей?

А) в Шотландия

Б) в Швеция

В) в Швейцария

3 Какво е нарисувано на олимпийското знаме?

4 Какво означава съчетанието от буквите МОК?

5 Какво е поставено пред входа на музея в Лозана?

6 Как България и светът показват уважението си към легендарната ни атлетка Стефка Костадинова? Посочи два примера.

7 Какви качества трябва да притежаваш според теб, за да станеш олимпийски шампион? Напиши три.

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

8 Препиши едно степенувано прилагателно име от оцветения откъс.

9 Преобразувай последното изречение от оцветения откъс във възклицателно.

10 Определи времето, лицето и числото на глагола от първото изречение в оцветения откъс.

11 Препиши едно съществително собствено име от оцветения откъс.

ТЕСТ 9

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочи внимателно текста и таблицата.

Веселин Топалов – шахматист на България за всички времена

Веселин Топалов е роден на 15 март 1975 г. в град Русе. На осем години научава правилата на шахмата и започва да играе. Има победи над всички супергросмайстори в света, с които е играл. Участва и побеждава в много наши и международни турнири.

Пътят на звездата

На 12 години	Става майстор на спорта.
На 14 години	Световен шампион за юноши, получава титлата „Международен майстор“.
На 15 години	Световен вицешампион за юноши.
На 16 години	Балкански шампион за юноши, получава титлата „Гросмайстор“.
На 18 години	Сред първите 10 в света.
На 30 години	Световен шампион, награден с най-високото отличие „Шахматен Оскар“.
На 34 години	България му отдава заслужено признание и той получава звезда в Българската алея на славата.
На 38 години	Победител във веригата „Гран при“ на Международната федерация по шахмат (ФИДЕ) за сезона 2012/2013 г. Осигурява си участие в турнира на претендентите за световната титла по шахмат през март 2014 г.

Шахматът е игра за ума. По примера на Топалов много ученици от ранна възраст се учат да играят шахмат у дома и в училище. Шахматът прилича на битка. Бойното поле е дъска с 64 бели и черни квадратчета. В двата ѝ края са строени двете войски – общо 32 бели и черни фигури. Отпред са войниците (по 8 броя пешки), които ще пазят царя. Зад войниците, в средата на втория ред, са царят и царицата, заобиколени от двама офицери, два коня, а на двата фланга – по един топ.

Играчите са пълководци, които преценяват противника и правят план на своите действия. Целта е да спечелят войната.

Двете войски се атакуват и пленените фигури напускат бойното поле. Когато едната войска плени царя на противника, битката е спечелена.

По материали от печата и от интернет

Като използваш текста и таблицата, отговори на въпросите.

1 Къде е роден Веселин Топалов?

А) в Русе

Б) в Разград

В) в Радомир

2 Как се нарича състезанието по шахмат?

3 На каква възраст Веселин Топалов става майстор на спорта?

4 Какво признание получава Веселин Топалов на 34 години?

5 Кое е най-високото отличие в шахмата?

6 Какво означава съчетанието от букви ФИДЕ?

7 Колко са квадратчетата на шахматната дъска?

А) 32

Б) 64

В) 16

8 Кои са войниците на бойното поле при играта на шахмат?

А) топовете

Б) офицерите

В) пешките

9 Коя титла получава Веселин Топалов на 16 години? Напиши я.

10 Защо шахматистите са сравнени с пълководци, чиято цел е да спечелят битката? Посочи две основания.

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

11 Препиши глагол в бъдеще време от оцветения откъс.

12 Препиши съществително име от среден род множествено число от оцветения откъс.

13 Препиши едно прилагателно име от оцветения откъс.

ТЕСТ 10

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текста.

Морски зърнастец

Морският зърнастец е многогодишен храст или дърво. Среща се в Азия и в Европа. Расте бързо и достига височина от 3 до 6 м.

Листата му са сребристи и приличат на листата на маслината и върбата. Цъфти през май-юни. Плодовете му са жълто-оранжеви. Те узряват през август, а в по-студените райони – и през септември. Беритбата се извършва трудно, защото някои от дивите сортове имат бодли. Дръжките са къси, а плодовете са ароматни, меки и сочни.

Още от древни времена хората използвали цялото растение: кора, листа, клони и плодове. В страни като Китай, Индия, Русия и Монголия лечебната сила на морския зърнастец е позната отдавна и той се използва в народната медицина при лечението на много болести. В Китай е вписан официално в книгата за лекарствата. В тибетското лечебно изкуство са познати повече от 300 медицински смеси с морски зърнастец. Наричат растението „еликсир на младостта“.

Жълто-оранжевият цвят на плодовете и различните полезни вещества, които съдържа, са му дали името „злато от природата“. Зърнастецът съдържа над 190 ценни и редки съставки. Най-полезни между тях са витамините (А, В, С, Д, Е, К, Р, РР), провитамините, микроелементите (цинк, желязо, манган и др.), липидите, аминокиселините.

У нас растението не е достатъчно познато, но любители градинари вече го отглеждат успешно. Размножават го чрез семена от добре узрели и изсушени плодове. Засяват ги в началото на пролетта. Полученият разсад се засажда на постоянно място едва следващата пролет. Дава плод на четвъртата година, ако при засаждането на всеки пет женски растения се засади по едно мъжко или ако към короната на женското растение се присадят клонове с пъпки от мъжко дърво.

Грижите по отглеждането на растението не се различават от грижите за другите овощни дървета. Няма строги изисквания към резитбата. Отстраняват се само счупените и неправилно разположените клонове.

От листата и клоните му хората приготвят ароматен витаминозен чай. Плодовете се използват пресни, изсушени или консервирани, тъй като те не губят полезните си качества след стерилизация. От тях се приготвят подправки, сосове, масло, салати, пюрета, супи и др.

По материали от интернет и от печата

Като използваш текста, отговори на въпросите.

1 Кога цъфти морският зърнастец?

А) през май-юни

Б) през април-май

В) през юни-юли

2 Какъв цвят имат листата на дървото?

3 В текста са изброени много полезни съставки на растението. Посочи три от тях.

4 Кога зърнастецът започва да дава плодове?

А) на втората година

Б) на третата година

В) на четвъртата година

5 При кои две условия градинарят **НЯМА** да получи плодове?

6 Кои части на растението се използват за приготвянето на чай?

А) листа и клонки

Б) корени и семена

В) корени и листа

7 Как се отглежда морският зърнастец?

А) като зеленчук

Б) като цвете

В) като овошка

8 Какви са помежду си думите *лечебна* и *лекарство*?

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

9 Определи времето, лицето и числото на глагола от последното изречение в оцветения откъс.

10 Препиши едно лично местоимение от оцветения откъс.

11 Препиши едно съществително собствено име от оцветения откъс.

ТЕСТ 10

Име _____ № _____

Слушай внимателно текста и го запиши под диктовка.

Прочети внимателно текстовете.

Цигулката

Цигулката е струнно-лъков инструмент. Тялото е изрязано в особена продълговата форма и е кухо. Изработва се от дърво – смърч или явор.

Единият край на цигулката продължава в гриф, който завършва с извивка, наподобяваща охлюв. В края на грифа са разположени дървени ключове. Върху тях са закрепени четири метални струни, които се отпускат и опъват чрез ключовете и по този начин се настройват.

Струните минават през столче, наречено „магаренце“, и се захващат на срещуположния край на тялото на цигулката. Под струните има отвори, които позволяват да се възпроизвежда звук.

Широката част на цигулката се нарича подбрадник, защото, когато се свири, тя се слага под брадата. Лявата ръка (най-често) придържа грифа между палеца и показалеца така, че пръстите да се движат свободно по струните.

Лъкът се изработва също от дърво и опънати влакна от конска опашка. Лъкът се държи с дясната ръка (най-често) и се плъзга върху струните. Така се възпроизвежда звук, а движението на пръстите променя височината на извличаните тонове.

Цигулката може да звучи по различен начин, защото с нея се пресъздават различни чувства и настроения.

Знаете ли, че...

Най-ценните цигулки в света са изработени през 17. – 18. век в Италия. Те носят имената на своите създатели: Амати, Страдивари, Гуарнери.

Най-виртуозните пиеси за цигулка са написани и изпълнени от Николо Паганини през 19. век.

Световната преса нарича българина Васко Василев „Детето чудо на цигулката“. Той започва да свири на 4 години и прославя страната ни едва 8-годишен. По-късно печели и трите най-престижни конкурса за цигулари в света: „Жак Тибо“ (1997 г.), „Карл Флеш“ (1998 г.) и „Паганини“ (1999 г.). Печели и конкурса за концерт-майстор в британската кралска опера „Ковънт Гардън“. Става най-младият ѝ солист и артистичен директор. Изнася концерти и преподава в най-престижните университети по света.

На 15 август 2006 г. България му отдава заслужено уважение и той получава своя звезда в Българската алея на славата.

Като използваш текстовете, отговори на въпросите.

1 Колко струни има цигулката?

А) три

Б) четири

В) пет

2 Как се нарича широката част на цигулката?

3 От какво се изработва лъкът на цигулката?

А) дърво и ленени влакна

Б) дърво и влакна от конска опашка

В) дърво и метални струни

4 Защо Васко Василев е наречен „Детето чудо на цигулката“?

5 Кои са най-прочутите майстори на цигулки в света? Напиши три имена.

6 От какво зависи височината на тоновете при свиренето на цигулка?

7 Кои са трите най-престижни конкурса за цигулари в света? Напиши имената им.

Прочети оцветената част от текста, за да решиш следните задачи.

8 Препиши глагол в 3 лице множествено число сегашно време от последното изречение в оцветения откъс.

9 Препиши едно членувано съществително име от женски род от оцветения откъс.

10 Коя част на думата подбрадник е представка? Напиши я.

ТЕКСТОВЕ ЗА ДИКТОВКИ

Диктовка № 1

Бях млад и горях от ловджийска страст. По цял ден се скитах из гората. Дишах планински въздух и пиех вода от потоците. Хранех се с корав хляб и говорех с птиците. Прегръщах големите мъхнати буки и стройните дъбчета.

Защо ли не се уморявах?

Диктовка № 2

Таралезът Бързоходко тичаше, спъваше се и падаше. Ту загубваше кукумявката, ту отново виждаше жълтите ѝ очи.

Птицата кацна на едно дърво. Бързоходко се завтече към него и видя Повлекана. Костенурката бе паднала по гръб и правеше усилия да се изправи.

– Ти ли си? – изпъшка тя.

Диктовка № 3

В далечно царство живеела красива принцеса. Тя имала дълга червена коса. Много обичала розите и затова я наричали принцеса Роза. Вечер плесвала с ръце и незнайно откъде долитала златна птичка. Тя чуруликала вълшебни мелодии и всички хора сънували прекрасни сънища.

Диктовка № 4

Дървото на парите отдавна е станало символ на богатство в дома. Това непретенциозно растение се чувства отлично в офиси, стаи и остъклени балкони. За отглеждането му са нужни същите грижи, както и при кактусите. Главното условие за неговото прекрасно самочувствие и успешното му развитие е леката плодородна почва. Растението не се нуждае нито от обилно поливане, нито от често подхранване.

Диктовка № 5

Зима е. В планината всичко е бяло. Снегът е затрупал дърветата, хълмовете, поляните. Дори поточета-та са наметнали ледени завивки и спят сгушени в горските усои. Навред искри, сякаш земята е посипана с безброй диаманти. Животните са се изпокрили. Само някоя катеричка се стрелка между клоните и събаря снежен прах.

Диктовка № 6

Бях се простудил и по тялото ми пролазваха студени тръпки. Продължи да вали цяла нощ и през по-голямата част от следващия ден. Не можех да излизам и започнах да размишлявам. Мислех, че е лудост да живея в полите на хълма. Трябва веднага да преместя къщата си! Къде ли да построя нов дом?

Диктовка № 7

Най-големият брат трябвало пръв да пази златната ябълка. Взел торбичката и отишъл под ябълковото дърво. Поогледал се, помотал се, па седнал и захванал да троши орехите. В далечината се задал облак, който приближавал бързо и ставал все по-голям. Но момъкът, захласнат в трошенето на орехи, не забелязал нищо.

Диктовка № 8

Дръжката беше намазана с паста за зъби, а в стаята – ужас! Леон наистина бе разбрал желанието на Лили да не прави глупости точно наопаки. Той седеше върху нейното легло. Беше облякъл любимия ѝ пуловер като панталон, а пред него лежеше блокче за рисуване. Леон рисуваше с любимото червило на майка им яркочервени човечета с четири очи и два носа.

Диктовка № 9

Гърне с мед се разсипало в един килер. Долетели няколко мухи и започнали лакомо да хапват. Улиса-ли се в ядене и не усетили, че краката им са залепнали. Опитали се да хвъркнат, но не могли да помръднат. Възкликнали:

– О, колко сме глупави! Заради едно кратко удоволствие се прощаваме с живота.

Диктовка № 10

За да нарисува картина, художникът подбира най-подходящите цветове от своята палитра. За да превърне в стих своя идея, поетът търси най-точните думи. За да извае желания образ, скулпторът отстранява всяка пращинка. А какво трябва да стори този, който иска да подреди красиво и вълнуващо цветя и клонки?

ОТГОВОРИ

ТЕСТ 1 – вариант А

1. В 2. Б 3. Пиши, каквото виждаш! 4. Защото иска да стане художник 5. поля, цветя, агънца и др. 6. А 7. Вазов 8. Първа причина: Не допуска криви букви в текста. Втора причина: Така подобрява текста. 9. имена 10. селска 11. се радват или смеят се

ТЕСТ 1 – вариант Б

1. А 2. В 3. цветенца, тревички или снежинки 4. заскрежен храст, горски теменужки, детска усмивка 5. Б 6. Да виждат красотата и да я създават 7. Децата да станат по-добри, по-честни и по-умни. 8. А 9. улици, снежинки, картинки 10. сиво 11. се разхубавиха, заискриха, заспиват, почиват

ТЕСТ 2 – вариант А

1. В 2. Зъбите и ноктите са изхабени; болни крака, едва върви 3. кон, бик, вълк 4. Б 5. С живота по-добре да се простиш, отколкото обиди от магаре да търпиш 6. А 7. А 8. обиждат 9. обиди 10. измъчено 11. отмъщават, оскърбяват и др.

ТЕСТ 2 – вариант Б

1. А 2. здрач – шивач; тогава – назначава, време – дреме, и др. 3. Исква да е модерен; Исква да го видят всички на небето 4. три пъти 5. А 6. трудолюбив, защото ни минута не дреме; разгневен, защото напразно си е пилеел дните 7. Да преценяваме добре с какво се захващаме 8. Приемаме за верен всеки аргументиран отговор 9. сух, кръгъл 10. форма; дреха 11. ходете 12. Не обичам ли шегите ви аз? и др.

ТЕСТ 3 – вариант А

1. Мисли, че е може да е сменена с друго дете. 2. В залата е задушно. 3. Б 4. В 5. Четири по пет не е дванайсет и четири по шест не е тринайсет. 6. Живее в малка къщичка. Няма играчки. Има много уроци. 7. Вероятно не, защото не знае таблицата и географията. 8. ветрилото, ръкавиците и др. 9. Алиса, Ада или Мейбъл 10. дълга, къдрава 11. Дали не ме е сменил някой през нощта?, Но ако не съм същата, коя съм тогава?

ТЕСТ 3 – вариант Б

1. В 2. се свива на кълбо; скрива главата и краката в черупката си 3. Щом срещне Таралеж, да го пусне във водата. Щом срещне костенурка, да я изчопли с лапа. 4. Б 5. има петна; пъстрият 6. Трябва да слуша по-внимателно и да изучава животните. 7. щастлив 8. изчопли 9. откри 10. дърво 11. прекрасна

ТЕСТ 4 – вариант А

1. Б 2. А 3. треви, храсти, дървета 4. В 5. като продавали килимите, които тъчели 6. фигурите и естествените цветове 7. в няколко европейски музея 8. синоними 9. А 10. Чипровци 11. малки

ТЕСТ 4 – вариант Б

1. арабски и индийски търговци 2. заради благоприятния климат 3. Б 4. за парфюми и ароматерапия 5. Б 6. розобер 7. деца, граждани, гости и др. 8. В 9. две – вкусно и сладко 10. опит 11. започва

ТЕСТ 5 – вариант А

1. Б 2. А 3. мляко, пудра захар, какао 4. в по-широк от кутията съд, тенджерата 5. А 6. за по-голяма трайност 7. Б 8. на студено 9. голяма, морска, висока 10. кутия, сол 11. поставяме, оставяме или напластяваме

ТЕСТ 5 – вариант Б

1. А 2. Преди 200 – 230 милиона години 3. силни ветрове, проливни дъждове и колебания в температурата 4. Лъва, Мечката, Монасите и др. 5. Б 6. постройки, зидове, тухли 7. Новите седем чудеса на света 8. конкурса, света 9. носят или се класират 10. Овчарчето

ТЕСТ 6 – вариант А

1. Б 2. снежната покривка 3. кафява и лъскава 4. дълга опашка, зъби като теслички 5. Б 6. орехи, жълъди, лешници 7. през пролетта 8. тя 9. капан 10. остана

ТЕСТ 6 – вариант Б

1. кресло, кукла, лодка, снимки 2. като полети 3. за гарвана, кралицата, г-ца Небесна 4. Елиан и Одет 5. Б 6. Приема се за верен всеки мотивиран отговор 7. Приема се за верен всеки мотивиран отговор 8. уроците 9. А 10. отвори

ТЕСТ 7 – вариант А

1. сватбата 2. червено, жълто, оранжево или зелено 3. Б 4. В 5. В 6. бял венец и бяло було, свела очи, пламнало лице 7. чистота и радост 8. сватове 9. допълват 10. -ост

ТЕСТ 7 – вариант Б

1. В 2. даряват ме с радост, даряват ме с красота 3. В 4. природата художник 5. чиста, свята, свидна, неостаряваща 6. Да познавам доброто, красивото и грозното. 7. щастие и щастливи 8. тревата, мисълта 9. -ост

ТЕСТ 8 – вариант А

1. А 2. Шкембелан Тридесет и втори 3. добродушни и смели 4. Б 5. Б 6. Защото са различни. 7. Почти не ядат, пият само вода и работят, без някой да ги кара. 8. сравнение 9. по-дебел, по-добронамерен 10. те, той 11. живее, кара и др.

ТЕСТ 8 – вариант Б

1. защото е мокър, жаден, гладен и самотен 2. Остров на отчаянието 3. Даниел Дефо 4. Защото на острова не му трябват 5. Б 6. дърво, дървена греда 7. Да убива само когато е гладен. Да сече дървета само когато е необходимо. Да изработва сам предметите, от които се нуждае. 8. е 9. по-полезна 10. кораба, брега, вида, сала, триона

ТЕСТ 9 – вариант А

1. Б 2. В 3. Пет преплетени кръга на бял фон 4. Международен олимпийски комитет 5. летва за скок на височина, надпис 209 см и името на Стефка Костадинова 6. отличена със звезда в Българската алея на славата и приета в Залата на славата 7. упоритост, трудолюбие, силен дух 8. най-големият 9. Ах, каква красива гледка се открива към Женевското езеро и Алпите! 10. се намира – сег. вр. 3 л. ед. ч. 11. Лозана, Алпите

ТЕСТ 9 – вариант Б

1. А 2. турнир 3. на 12 години 4. звезда в Българската алея на славата 5. „Шахматен Оскар“ 6. Международна федерация по шахмат 7. Б 8. В 9. гросмайстор 10. преценяват противника, правят план за действие 11. ще пазят 12. квадратчета 13. бели

ТЕСТ 10 – вариант А

1. А 2. сребрист 3. витамини, провитамины, микроелементи, липиди и аминокиселини 4. В 5. когато е засадено само мъжко или когато е засадено само женско растение 6. А 7. В 8. сродни думи 9. наричат – сег. вр. 3 л. мн. ч. 10. той 11. Китай, Индия, Русия и др.

ТЕСТ 10 – вариант Б

1. Б 2. подборник 3. Б 4. защото започва да свири на 4 години и едва 8-годишен прославя страната 5. Амати, Гуарнери, Страдивари 6. от движението на пръстите 7. Жак Тибо, Карл Флеш и Паганини 8. пресъздават 9. брадата, цигулката, височината, струните 10. под-

Скала за приравняване на резултатите от тестовете към шестобалната система на оценяване

От 0 до 6 точки	Слаб 2
7 точки	Среден 3
8 точки	Среден 3,25
9 точки	Добър 3,50
10 точки	Добър 3,75
11 точки	Добър 4
12 точки	Добър 4,25
13 точки	Много добър 4,50
14 точки	Много добър 4,75
15 точки	Много добър 5
16 точки	Много добър 5,25
17 точки	Отличен 5,50
18 точки	Отличен 5,75
19 точки	Отличен 6
20 точки	Отличен 6

СЪДЪРЖАНИЕ

ТЕСТ 1 Вариант А / 4
ТЕСТ 1 Вариант Б / 6
ТЕСТ 2 Вариант А / 8
ТЕСТ 2 Вариант Б / 10
ТЕСТ 3 Вариант А / 12
ТЕСТ 3 Вариант Б / 14
ТЕСТ 4 Вариант А / 16
ТЕСТ 4 Вариант Б / 18
ТЕСТ 5 Вариант А / 20
ТЕСТ 5 Вариант Б / 22
ТЕСТ 6 Вариант А / 24
ТЕСТ 6 Вариант Б / 26
ТЕСТ 7 Вариант А / 28
ТЕСТ 7 Вариант Б / 30
ТЕСТ 8 Вариант А / 32
ТЕСТ 8 Вариант Б / 34
ТЕСТ 9 Вариант А / 36
ТЕСТ 9 Вариант Б / 38
ТЕСТ 10 Вариант А / 40
ТЕСТ 10 Вариант Б / 42
ТЕКСТОВЕ ЗА ДИКТОВКИ / 44
ОТГОВОРИ / 45